

"Egalité, Fraternité", celle qui ne reconnaît que la souveraineté populaire, doit reprendre le combat" [код доступу: <http://www.pcf.fr>].

Таким чином, вербалізація концепту LIBERTÉ на лексичному рівні розкриває основне словникове значення, а саме індивідуальну свободу як здатність діяти за своєю волею, не заперечуючи при цьому свободи іншої особистості. Таке тлумачення вбирає в себе як природну свободу, так і правову, закріплену у офіційному документі (Конституції Республіки Франції). Використання концепту LIBERTÉ є невід'ємним складовим у політичному дискурсі Франції, оскільки досліджуване явище являє собою основний пріоритет, базис політики великої країни. **Перспективою** нашого дослідження вбачаємо розгляд засобів вербалізації концепту LIBERTÉ у політичному дискурсі Франції на інших мовних рівнях, зокрема граматичному, дериваційному, синтаксичному, стилістичному.

Література

- Арутюнова Н. Д. Дискурс / Н. Д. Арутюнова // Лингв. энциклоп. словарь. – Москва: Сов. энцикл., 1990. – С. 136-137.
 Долинин К. А. Стилистика французского языка / К. А. Долинин. – Л.: Просвещение, 1978. – 343 с. Лук'янець В. Філософія дискурсу / В. Лук'янець // Вісник НАН УКР, 2002. – № 12. – С. 22-28. Новодранова В. Ф. Процессы редукции в объективации концептов / В. Ф. Новодранова // Язык и действительность: сб. науч. тр. / под. ред. В. Д. Мазо. — М.: ЛЕНАНД, 2006. – С. 389-392. Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования. / Ю. С. Степанов – М.: Школа «Языки русской культуры», 1997. – 824 с. Ухванова-Шмыгова И. Ф. Каузальный анализ политического текста / И. Ф. Ухванова-Шмыгова // Методология исследования политического дискурса: Актуальные проблемы содержательного анализа общественно-политических текстов: сб. науч. трудов / Белгосуниверситет; под общ. ред. И. Ф. Ухвановой-Шмыговой. – Вып. 1. – Минск, 1998. – С. 45-52. Ухванова-Шмыгова И. Ф. Дискурс-анализ в контексте современных исследований / И. Ф. Ухванова-Шмыгова // Методология исследования политического дискурса: Актуальные проблемы содержательного анализа общественно-политических текстов: сб. науч. трудов / Белгосуниверситет; И. Ф. Ухванова-Шмыгова, А. А. Маркович, В. Н. Ухванов; под общ. ред. И. Ф. Ухвановой-Шмыговой. – Вып. 3. – Минск, 2002. – С. 6-28. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса; диссертация доктора филологических наук: 10.02.01 / Е. И. Шейгал. – Волгоград, 2000. – 175 с.

УДК 81'23:316.774

ОСОВСЬКА І. М.

(Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича)

ПРЕЦЕДЕНТНІ ДИСКУРСИВНІ ОДИНИЦІ ЯК ІНТЕГРАЛЬНІ ЯВИЩА НІМЕЦЬКОМОВНОГО СІМЕЙНОГО ДИСКУРСУ

У статті розглядаються прецедентні дискурсивні одиниці як інтегральні феномени німецькомовного сімейного дискурсу. Явище прецедентності спричинює розуміння сімейного дискурсу як типізованого, а сімейного прецеденту – як внутрігрупового стереотипу, вербалізована сфера якого утворює так звану «сімейну мову».

Ключові слова: дискурс, прецедентність, мовна креативність.

Осовская И. Н. Прецедентные дискурсивные единицы как интегральные феномены немецкоязычного семейного дискурса. В статье рассматриваются прецедентные дискурсивные единицы как интегральные феномены немецкоязычного семейного дискурса. Явление прецедентности обуславливает понимание семейного дискурса как типизированного, а семейного прецедента – как внутригруппового стереотипа, вербализованная сфера которого формирует так называемый «язык семьи».

Ключевые слова: дискурс, прецедентность, языковая креативность.

Osovska I. M. Precedent Discourse Units as Integrated Phenomena of the German Family Discourse

The article under review deals with the problem of the precedent discourse units as integrated phenomena of the German family discourse. The phenomenon precedency causes understanding the family discourse as typed and the family precedent as intragroup stereotype, that verbalized sphere forms the so-called "family language".

Key words: discourse, precedency, linguistic creativity.

Сімейний дискурс (СД) як мовленнєва діяльність, зумовлена та детермінована особливими типами соціальної активності споріднених та/або поєднаних родинними зв'язками осіб, що спільно мешкають, переслідує конкретні цілі і завдання та відбувається в умовах спільності соціально-культурних та конкретних індивідуальних параметрів реалізації. Основною характеристикою семіотичного простору СД (як предмету дослідження) є спільна аперцепційна база та прецедентність, дослідження специфічних проявів якої в межах СД й визначаємо за мету пропонованої статті.

З огляду на неоднозначне сприйняття в наукових колах та полемічність об'єкту дослідження – поняття прецедентності – зупинимось на ньому докладніше.

Поняття прецедентності вкорінилося в сучасній науковій літературі протягом останніх десятиліть, зазнавши змін у трактуванні та полеміки щодо придатності в поясненні лінгвістичних явищ. Запропоноване Ю.Карауловим для опису прецедентних текстів, воно позначало значимі для особи в пізнавальному та емоційному відношенні, такі, що мають надособистісний характер (відомі широкому оточенню особи) або звернення до яких відбувається неодноразово в дискурсі певної мовної особистості [Караулов 2002, с. 216]. Не дивлячись на семантичну нечленованість терміну, що передбачала ідіоматичність його вживання, в науковій літературі залишилась лише перша частина. Спроба виявилася продуктивною, оскільки спричинила уведення понять прецедентного імені [Гудков 1996], прецедентного висловлення [Костомаров, Бурвикова 1997], прецедентного прагмарефлексу [Прохоров 1997], прецедентного феномену та прецедентної ситуації [Красных 1997].

Спроба онтологічного об'єднання термінів призвела до припущення рівневого характеру прецедентності [Гаспаров 1996, с. 99-100]. Подібно до рівнів свідомості індивіда, деякі аспекти пам'яті якого «мають початково індивідуальний, особистісний характер, а інші належать більш чи менш окресленому колу «своїх», що поділяють тотожний досвід, треті використовуються в широкому та невизначеному за складом середовищі. Різним рівням свідомості відповідають різні види прецедентних феноменів: автопрецедентні, соціумно-прецедентні, національно-прецедентні, універсально-прецедентні» [Прохоров 2004, с. 148]. Автопрецедентами дослідник вважає індивідуальні і особистісні смисли, що мають особливе аксіологічне та емоційне наповнення в уявленні індивіда. Соціумно-прецедентні феномени відомі та зрозумілі кожному представнику соціуму і входять в колективний когнітивний простір. Національно-прецедентні відомі середньому представнику лінгвокультури та входять в його когнітивну базу, а універсально-прецедентні відомі будь-якій сучасній повноцінній homo sapiens та входять в універсальний когнітивний простір людства.

Особливу актуальність для нашого дослідження вбачаємо в перших двох групах, оскільки припускаємо, що соціумно-прецедентні сімейні феномени мають тенденцію до зближення з автопрецедентами. Важливим вважаємо й виокремлення понять прецедентного тексту, прецедентного висловлення, прецедентного імені й прецедентної ситуації як особливо значущих інтегральних явищ для сім'ї як малої соціальної групи в межах лінгвокультурної спільноти. Прецедентні феномени є складовими лінгвокультурної компетенції – «здатності носіїв певної етнічної культури та мови розпізнавати в мовних одиницях та мовленнєвих продуктах культурно значимі установки і норми, ціннісні орієнтири, культурні коди і можливості їх метафоричної переінтерпретації, а також організувати свою комунікативну поведінку відповідно до цих культурних знань» [Селиванова 2011, с. 81].

Основою „сімейної прецедентності“ є досвід у межах колективного когнітивного простору – спільні (упізнавані, вживані та цитовані іншими членами групи – сім'ї) спогади, що визначають самоідентифікацію людини як представника родини, який визнає її цінності, норми, ідеї, пріоритети, смаки та традиції, що, в свою чергу, уможливує його орієнтування в даному соціокультурному середовищі, впорядковує життєдіяльність, передбачає її наслідки, дозволяє певний тип, манеру та форму спілкування. Символічними сімейними прецедентними одиницями є й складні знаки, жанрово класифіковані як жарти, ситуації, історії, що трапились під час певних важливих сімейних подій – весілля, хрестин, святкувань днів народження та церковних свят, а також таких сімейно значущих подій, як ремонт, переїзд, спільний відпочинок.

Явище прецедентності спричинює розуміння СД як типізованого, такого, що передбачає наявність в різних сім'ях певної програми дій в певній ситуації. Відповідно, сімейний прецедент можна розглядати як сімейний (вербалізований чи невербальний) стереотип, невідомий чи маловідомий за її межами. Вербалізований аспект сімейних прецедентів (попри усвідомлення термінологічної недосконалості, однак адекватності для позначення особливостей предмету дослідження) вважаємо «сімейною мовою».

Матеріал дослідження (сучасні літературні джерела, фільми німецьких кіностудій та їх сценарії, дані анкетування німецькомовних інформантів) дає змогу виконати основне **завдання** дослідження – проаналізувати лексичний рівень сімейної прецедентності, широко представлений, насамперед, звертаннями та прізвиськами.

Звертання, що його деякі вчені вважають вокативним прагматичним маркером дискурсу (vocative marker [Fraser 1996]) або навіть виокремлюють в самостійний тип мовленнєвого акту

вокатив ([Богданов 1989; Сусов 1980], Aufruf [Wunderlich 1976]), на соціально-психологічному тлі групи не просто конструює відношення між мовцем, реципієнтом та іншими присутніми, але й відіграє роль найзначнішого символу в людському спілкуванні, універсального ключа контекстуалізації, що концентрує увесь соціальний світ та є провідником до інтерсуб'єктивного феноменологічного групового простору. Як центральний елемент соціального дейксісу звертання розгортає множину асоціацій, інференцій, експектацій і антиципацій, оскільки через звертання мовець вміщується в певну суб'єктну позицію в межах дискурсивної структури. Дискурси завжди відводять людям позиції, які вони повинні займати як суб'єкти, тобто суб'єкт не автономний, а детермінований дискурсами [пор. Laclau 1993], а звертання (по імені, сімейним і соціальним ролям, жартівливо-офіційні), отримуючи статус знака-символа в СД, каталізують його тип з боку мовця-ініціатора та перетворюються в своєрідний «навігатор» для мовця-реципієнта.

Традиційні статусно-рольові звертання та їхні похідні в німецькій сім'ї мають ряд модифікацій: характерними є усічені номінації (*Mutti, Mom, Mama, Mami, Mudda, Vatti, Vadda, Papa, Dada*), займенникове контакто встановлювальне звертання *du* (*Du, Mama, gib mir was zum Schreiben!*), звертання до батьків по імені (*Gabi, gib mir ein Buch bitte*). Прецедентними елементами СД виступають і типові пестливі імена (*Schatz, Schatzi, Liebling, Engel, Brumbär, Schlaue(r), Große(r), Kleine(r), Schöne(r)*), останні виникли в результаті конверсійної транспозиції – повного співпадіння вихідної і результативної форми слів чи основ), і слово *Maus* з похідними (*Mäuschen, Mäusi, Mauslein*) для номінації нащадків. Втративши індивідуалізуючу функцію (однак, зберігши редуковану експресивність), вони виконують лише функцію фатичну.

Прецедентними для СД одиницями є й власні імена як символи, носії певної концепції щодо об'єктів (денотатів) [Лангер 2000, с. 60]. Індексуючись через модифікаційні механізми, основне апелятивне призначення ситуативно отримує позитивні чи негативні конотативні відтінки, чим символізує тип СД – кооперативний (де позитивна оцінка маркується, наприклад, фонетично (*Gabi, Lisi, Hanse, Gerdchen, Jenser, Ronaldo, Hubertus, Mariele, Peterli, Roserl, Lising, Antje, Klauslein, Klarichen, Eppo, Friddo, Klär, Kät, Hens, Kers, Roni*) або розширенням метричного імені (*Sandmännchen (Sandmann), Meierlein (Meier)*, або конфронтативний (активований, наприклад, певними субституційними механізмами (*Radeklepner (Rademacher), Scheißhenne (Mayer-Henne), Herr Vollidiot (Herr Kluge)*). В сімейній мові наявні, як правило, подвійні варіативні ситуативно адекватні номінації однієї й тієї ж особи, утворені різними фонетичними та лексичними засобами (*Hoa, Colli/ Fanta, Dala* в кооперативному, *Horst, Nicole, Daniella* в конфронтативному спілкуванні).

Внутрісімейні прізвиська як спеціальні антропонімічні засоби емоційно-оцінної номінації презентують значний пласт сімейної мови. Маючи місце на периферії антропонімічної системи через суміщення ознак апелятиву (характеризуюча функція) і антропоніму (зіставленість з конкретним індивідом)» [Занадворова 2001], в СД вони отримують статус індивідуально-характеризуючих знаків, зумовлений поліфункціональністю, представленою ономастичними та комунікативно-прагматичними функціями.

Ідентифікаційна функція характеризує номінації з конкретною референцією, які, не дивлячись на віддаленість форми та прототипу, безпосередньо пов'язані з денотатом через інформацію, що імпліцитно міститься в семній структурі. В СД фіксуємо спричинені тезоіменністю атрибутивні номінації (*die kleine Maja, die grosse Maja; Alex der Erste, Alex der Zweite*) та композити з антропонімічним компонентом (*Schongut-Gabi, Naund-Micha*). Функцію характеристизації виконують семантично неоднорідні сімейні номінації, що, не містячи імені денотату, отримують референтність лише в рамках малої соціальної сімейної групи: якісні та оцінні номінації (*Eisenfaust, Schreimund*), професійні номінації (*Herr Zinsenrechner, die Geige*), оцінні онімізовані субстантивовані номінації (*Dr. Chaos, Herr Wunderbar*).

Сімейні прізвиська характеризують: зовнішність (*Apfelsina* – яскраву зачіску, *Hexchen* – розпатлане волосся, *Birne* – гладкість, *Schädel* – лисину, *Mozart* – кучеряве волосся), характер (*Knoten* – впертість, *Paprika* – темперамент, *Seele* – душевність, *gieriger Zwerg* – жадібність), поведінку (*Stopfer* – ненажера, *Pieps die Maus* – тихо говорить, *Mimose* – делікатність, *Party-Huhn, Mädi V.I.P.* – завсідницю вечірок), місця мешкання (*Zwettler Oma, Wolfenbuttels Cheriff*).

Враховуємо, що за чинником відомості денотату, прізвиська можуть бути номінаторами за його відсутності (*Spitznäschen* – для молодшої доньки, яка ненавидить свій кирпатий ніс;

Geritzen – для сина, який охоче псує меблі, *Mumsbacke* – для гладкої тітки, *Landpomeranze* – для племінниці з села, *Holzkopf* – для тупуватого брата, *Kulissenschieber*, *Abschaum* – для зятя, що керує донькою та викликає загальне негативне ставлення, *Zugvogel* – для сина, що часто змінює місце роботи) або ж акцептованими ним особисто. За принципом поширення фіксуємо прізвиська, що функціонують у вузькому сімейному колі (напр. номінації *Fee und Prinz*, пов'язані із згадками пари про відпочинок та місцеву легенду) або ж відомі ширшому колу родичів та друзів.

Комунікативно-прагматичні мотиви утворення сімейних прізвиськ множинні: фіксація ставлення до об'єкту (*ein Mann der Ehre*), мовна економія (*Anka (Angelika)*, *Gabi (Gabriella)*), надання образності (*Apfelsina (Sina)*, *Kule (Ulrich)*), вже згадана вище ідентифікація при тезоіменності, характеристика (*Schweppes-Lisi*, *Wellness-Tina*), іронізація (*Leerling*, *Klavierlöwe*), емоційність та експресивізація (*Lebensofferte (Lebensgefährte)*). Основним же телеологічним мотивом вживання прізвиськ в СД вважаємо глобальну символічність, що надає їм статусу або «каталізаторів», або «вмикачів» СД різного стратегічного вектору спрямування.

Утворення сімейних прізвиськ як особливих одиниць, номінативну функцію яких можуть виконувати і несубстантивовані частини мови, і службові слова, і навіть ономапоетичні знаки (Л.А. Капанадзе), є не суворо граматикалізованим процесом, в якому основним критерієм відбору мовної одиниці номінатором для використання її денотативної зіставлюваності є «подібність смислового змісту та сигніфікату вторинної номінації» (Н.Ф. Алефіренко), а їх сприйняття часто є дискурсивно та суб'єктивно спотвореним настроями, емоціями та забобонами (Н.Д. Арутюнова). Лінгвопсихоментальна складова ономасіологічної структури сімейного прізвиська як номінативної одиниці проявляється у виборі мотиватора з мотивуючої бази інформаційної бази знань про позначуване в системі різнофункціональних взаємозв'язків етносвідомості (Селіванова О.О.).

Зафіксованими в СД є конструкції, утворені за моделлю «мотиватор (вербалізатор алохтону СД) + (модифіковане) власне ім'я / прізвище (опорний компонент)» (*der junge Paul, die kleine Barbs, Jung-Schiffer, Alt-Rademacher, Ach-Marta, Pinsel-Hardo, Brillen-Klaus, Pickel-Dani, Zwettler-Maja, Becker-Hansi, McDonalds-Mia, Herr Ratlos*). Найбільш продуктивним способом утворення сімейних прізвиськ є використання інших імен, назв предметів, образів на основі асоціативної обумовленості, що в семасіологічному ракурсі вважаємо процесом дискурсивно-специфічної символізації знаку, коли ослаблення референтної зіставлюваності компенсується у внутрішній формі посиленням характеризуючих сем. Причому власне асоціативне поле до кожного слова складається на основі індивідуальних смислових ознак [Залевская 1985], не завжди очевидних.

Як узуальні, так і авторські номінації утворюються на основі: трансантропонімізації (*Einstein, Don Juan, der kleine Bismarck, Napoleon, Pavarotti der Bierzelte*); трансонімізації (*Teddy, Häschen, Flamingo, Schnecke, Hering, Frosch, Krokodil, Elster, Spatz, Kaktus, Bürste, Bohnenstange, Tulpe, Eiche, Lorelei, Woody, Micki und Maus, Pony Hütchen*). Ознаки мовної креативності проявляються не лише в запозиченні основ зі світової літератури, міфології, історії, а й в підкресленні (через семантико-морфологічні варіації) певної семи в загальному історичному чи літературному концепті імені.

Специфічність СД створює особливі можливості для номінативного процесу, за яких глобально видозмінюється його механізм, перетворюючись в інколи настільки глибоко семантично імплікований, що дозволяє припустити особливу продуктивність оказіонального словотвору для СД. Оказіональність фіксуємо як в межах особливих способів заповнення стандартних моделей (*das Elter (die Eltern)*, *Bete (Beate)*), так і в використанні ненормативних, нетипових формантів (*die Daniella (Daniel)*, *die Müllersche (Müller)*, *Bräuterich, Gatterich (Enterich)*, *Herzmatikus (Rheumatikus)*).

Словотвірною та синтаксично ускладнені прізвиська як складні знаки є одночасно й дейктичними маркерами, які імпліцитно містять вказівку на інформаційні структури «за лаштунками» лексеми. Так, наприклад, номінація *Micki und Maus* як синтаксично-ускладнений знак вербалізує та актуалізує дискурсотвірний концепт *Kinder*, паралельно відсилаючи до сценарію «кооперативна сімейна інтеракція», в якому концепт *Kinder* імплікує наявність ознак *klein* та *befreundet*. Складний знак *Mädi V.I.P.* не лише називає особу, але й індексально уточнює властивості денотата, категоризуючи його як *Frau aus den hohen Kreisen/ Powerfrau/ wichtige*

Person, однак не зіставляючи з одним із типових сценаріїв СД, а залишаючи цей аспект вакантним. В свою чергу номінація *Die Schöne und der Biest* як складний характеризуючий знак демонструє протистояння категорій, віднесеність до сценарію конфронтації, котрий засвідчує боротьбу протилежностей, що прагнуть конструювати світ за власним баченням. Конструкцію *Der kleine Bismark aus Müllenshause* вважаємо індексальним характеризуючим знаком, що вказує на конкретного учасника СД, містячи детермінанти (*klein, aus Müllenshause*), які надають прізвиську вікові та локативні розрізнявальні ознаки; містить порівняння мовця з історичною постаттю на основі особливих організаційних здібностей та вольових якостей, чим задає перспективу дій та вчинків особи як певну сценарну композицію.

Сфера сімейних номінацій, як жодна інша, демонструє рівень креативності мовця як самореалізації особистості – «іманентної ознаки індивіда як носія мови і комуніканта, що визначає її мовну і комунікативну компетентність і реалізацію їх при породженні, сприйнятті й інтерпретації вербальних повідомлень, текстів» [Селіванова 2006, с. 596]. Креативність виявляється як при творенні сімейних прізвиськ, так і при номінуванні речей та подій, що, інтегруючи СД, є елементами сімейної мови. Такі номінації можуть отримувати індивідуальне значення, зберігаючи семантичну структуру слова (напр. *Doofino* на позначення нерозумного, безтолкового вчинку; *öffig* – узуальна в рамках родини номінація людей, що нестримно себе поводять, етимологічно утворена злиттям лексем *öffentlich* та *äffig*); формувати нове значення (як частину семантичної структури слова) внаслідок регулярного слововживання (явище персоналізації певних предметів (напр. автомобілів *Blech, Gretchen, Eli, Pfuff; die Macht* – телевізійного пульта, *Volltreffer* – гарної оцінки, *Regenbogen* – мами, яка через постійні відрядження рідко з'являється вдома, *guter/schlechter Freund* – хлопців доньки, які тривало/нетривало залишаються в цьому статусі, *Oma in red* – бабусі, що в день народження «шокувала» членів родини червоною сукнею, чим викликала колективне виконання відомої пісні «Lady in red»); бути омонімами при розмежуванні лексичних значень слова та втраті зв'язків між ними (характеризація настрою певними кольорами, напр. *Du hast heute deinen flaschengrünen Tag*). Можемо припустити, що формування сімейних номінацій не лише структурно, але й семантично дозволяє девіантність техніки та референції [Нефедова 2001], а більшість ненормативних явищ є дозволеними в таких номінативних структурах.

Прецедентність (повторюваність та сімейну «узуальність») в основі вторинної номінації демонструють не лише імена осіб, номінації предметів, але й ситуації, тексти чи висловлення.

Спільно «виробляючись» комунікантами в процесі інтеракції, індивідуальні смисли перетворюються в групові і існують у формі асоціатів поняття (події, об'єкта тощо), доступного розумінню лише того, хто має спільний із мовцем комунікативний досвід – колективний когнітивний простір.

Висновки. Семантика сімейної мови свідчить, що її одиниці є знаками особливої природи як за словотвірною та семантичною нестандартністю, мотивованістю та інколи непередбачуваністю значення, так і за експресивною навантаженістю та екстралінгвістичною детермінованістю. Вони є як первинними, інстинктивно обумовленими (основні номінації членів родини), так і вторинними, соціально модифікованими (демінітиви, авторські номінації, прецедентні сімейні висловлення та ситуації) символами, опорними елементами, тією інваріантною «серцевиною», що об'єднує картину світу членів родини. Сімейна мова є набором вторинних символів, створених сім'єю та пов'язаних з емоційними ритуалами. Інтегрування знаків сімейної мови в сферу їх функціонування – СД – відбувається на основі взаємної детермінованості: мовець через номінацію як знак впливає на стратегічну перспективу лінійного розгортання СД, СД активує певний сегмент потенціалу номінації як знаку.

Перспективним у даному ракурсі досліджень вважаємо аналіз прецедентних ситуативно пов'язаних сімейних феноменів.

Література

- Богданов В.В. Классификация речевых актов / В.В. Богданов // Личностные аспекты языкового общения. – Калинин, 1989. – С. 25-37. Гаспаров Б.М. Язык, Образ, Память. Лингвистика языкового существования / Б.М. Гаспаров. – М., 1996. – 352 с. Гудков Д.Б. Лингвистические и методические проблемы межкультурной коммуникации / Д.Б. Гудков // Лингвостилистические и лингводидактические проблемы коммуникации. – М., 1996. – С. 45-57. Залевская А.А. Информационный тезаурус человека как база речемышлительной деятельности / А.А. Залевская // Исследование речевого мышления в психолингвистике. – М., 1985. – С.

150-171. *Занадворова А.В.* Прозвище и обращение в семейном речевом общении / А.В. Занадворова // Русский язык сегодня: сб. – М.: Азбуковник, 2001. – С. 260-267. *Караулов Ю.Н.* Русский язык и языковая личность / Ю.Н. Караулов. – М.: Едиториал УРСС, 2002. – 264 с. *Костомаров В.Г.* Как тексты становятся прецедентными / В.Г. Костомаров, Н.Д. Бурвикова // РЯЗР. – 1994. – № 1. – С. 73-76. *Красных В.В.* Когнитивная база vs культурное пространство в аспекте изучения языковой личности / В.В. Красных // Язык, сознание, коммуникация. – М., 1997. – Вып. 1. – С. 128-144. *Лангер С.* Философия в новом ключе: исследования символики разума, ритуала и искусства / Сьюзен Лангер. – М.: Республика, 2000. – 287 с. *Нефедова Л.А.* Когнитивно-деятельностный аспект имплицитивной коммуникации: монография / Л.А. Нефедова. – Челябинск: Изд-во Челябинского гос. ун-та, 2001. – 151 с. *Прохоров Ю.Е.* Национальные социокультурные стереотипы речевого общения и их роль в межкультурной коммуникации / Ю.Е. Прохоров // Функциональные исследования – М.: Московский лицей. – 1997. – Вып. 4. – С. 5-21. *Прохоров Ю.Е.* Действительность. Текст. Дискурс / Ю.Е. Прохоров. – М.: Флинта; Наука, 2004. – 224 с. *Селиванова О.О.* Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О.О. Селиванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с. *Селиванова Е.А.* Номинация и когнция: новая типология мотивации языковых единиц / Е.А. Селиванова // Когнция. Коммуникация. Дискурс. – 2011. – № 3. – С. 64-85. *Сусов И.П.* Семантика и прагматика предложения / И.П. Сусов. – Калинин, 1980. *Fraser B.* Pragmatic markers / В. Fraser // Pragmatics 6(2). – 1996. – P. 167-190. *Laclau E.* «Discourse». The Blackwell Companion to Contemporary Political Philosophy / E. Laclau. – Oxford: Blackwell, 1993. *Wunderlich D.* Studien zur Sprechakttheorie / D. Wunderlich. – Frankfurt/M., 1976.

УДК 81'373.43: 32

ПЕЧКО Н. М.

(Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки)

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОЛІТИЧНІ НЕОЛОГІЗМИ СУЧАСНОГО ЕТАПУ

У статті розглядаються основні тенденції лексичних новоутворень сучасного політичного дискурсу. Аналізуються лексико-семантичні особливості оцінних політичних неологізмів з негативною конотацією. На лінгво-когнітивному фоні виокремлюються основні шляхи творення таких неологізмів в українській та англійській мовах.

Ключові слова: політичний дискурс, політичний оцінний неологізм, негативна конотація, перифраза, антономазія.

Печко Н. Н. К вопросу о политических неологизмах современности. В статье изучаются основные тенденции лексических новообразований современного политического дискурса. Анализируются лексико-семантические особенности оценочных политических неологизмов с негативной коннотацией. На лингво-когнитивном фоне определяются наиболее распространенные способы образования таких неологизмов в украинском и английском языках.

Ключевые слова: политический дискурс, политический оценочный неологизм, негативная коннотация, перифраза, антономазия.

Pechko N. M. To the Problem of Political Neologisms of Modern Period. The article deals with the principal trends of lexical innovations in a modern political discourse. The author does the research analyzing lexico-semantic characteristics of the evaluative political neologisms with a negative connotation. Against the linguo- cognitive background, the main formation ways of such neologisms have been distinguished in the Ukrainian and English languages.

Key words: political discourse, political evaluative neologism, negative connotation, periphrasis, antonomasia.

Новітні наукові дослідження, що стосуються вивчення дискурсу як багатогранного когнітивно-комунікативного феномену, не минули лінгвістичним аналізом його виявів у публіцистичній площині, зокрема в межах політичного мовлення – політичного дискурсу. *Політичний дискурс* – це сукупність "всіх мовних актів, що використовуються в політичних дискусіях, а також правил публічної політики, освячених традицією і перевірених досвідом" [Баранов 1991, с. 6]. Це визначення репрезентує широкий підхід до змісту поняття "політичний дискурс". Звернення лінгвістів до політичного дискурсу на сучасному етапі позначається особливою увагою (Андрусак, 2003; Дубенець, 2003; Єнікеєва, 1999; Жлуктенко, 1983; Заботкіна, 1989; 1991; Зацний, 2008; Левицький, 1999; Янков, 2004; Algeo, 1993; 1995; Ауто, 1989; Fischer, 1998; Hobbs, 2008; Levchenko, 1997; McKean, 2003). Актуальність таких досліджень зумовлена, з одного боку, соціально-політичною активністю населення, стрімким розвитком інформаційних технологій, а з іншого боку – сучасними мовознавчими течіями та специфікою феномену дослідження, його багатою лексико-семантичною та стилістичною ємністю, композиційною складністю, характерними дискурсними категоріями та фразеологічними одиницями, наявністю різного роду кліше, і звичайно, лексико-семантичних новоутворень у формі *політичних неологізмів*.